СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. — РІК XXXVIII. — Ч. 17. — Джерзи Ситі, Н. Дж., середа, 22. січня, 1930. — VOL. XXXVIII. — No. 17. — Jersey City, N. J., Wednesday, January 22, 1930. — THREE CENTS.

ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ ФИЛИПИН

І ТО З ЕКОНОМІЧНИХ І ГУМАННИХ ПРИЧИН.

ВАШИНГТОН, 21 січня. — Представники трох великих хліборобських організацій заявилися перед сенатським комітетом для територіяльних і заморських справ за негайну незалежність Филипин. Покликувалися притім на бувшого президента Вилсона, котрий був тої самої думки.

Представник Американської Федерації Праці мотивував незалежність загально-людськими причинами, а хліборобські делегати були за незалежність з економічних причин, щоб улекшити положення американських фармерів.

ПРОГИБІЦІЯ — ГОЛОВНА СПРАВА.

ВАШИНГТОН, 21 січня. — Конґресові наради обертаються весь час біля прогибіційного питання. Промовці домагаються знесення закону Волстеда. Кажуть, що сьогодні одні тільки бутлеґери являються найбільшими оборонцями прогибіції.

ЗИМА В КРАЮ.

НЮ ЙОРК, 21 січня. — Мерзнуть люде в Ню Йорку, але доносять з Полудня, що там люде не тільки мерзнуть, але й замерзають.

ТЕЛЕФОНИ ДОРОЖНЮТЬ.

НЮ ЙОРК, 21 січня. — З днем 1 лютого будуть піднесені ціни на приватні й бизнесові телефони. „Ди Ню Йорк Телефон Компані" заробить на підвишці $14,000,000.

СЛІДЯТЬ МОЛОДИХ ЗЛОЧИНЦІВ.

ПРИЗНАЧЕНО ДО ЦЬОГО 66 ЖІНОК-ПОЛІСМЕНІВ.

НЮ ЙОРК, 21 січня. — Статистика виказує, що половина злочинців припадає на молодіж. Це спонукало поліційний департамент до зорґанізовання спеціяльної комісії, яка займається шуканням молодечих проступників. До цеї роботи заанґажовано 66 жінок, котрі вже розпочали свою роботу. Ото розійшлися вони вчора по ріжних галях, де сходиться молодь, а рівнож і заглянули до театрів рухомих образів. Заходили до театрів і галь найпідлішого сорта, щоби там шукати за дівчатами, які ходять без всякої опіки.

Жінки ті ходитимуть ночами по вулицях і наглядати за малолітними дівчатами, які ходять пізно нічу по вулицях. Вони питатимуть дівчат про їхне заняття і мешкання, а свої помічення подаватимуть в міру потреби родичам дівчат.

БАТЬКО ТРОСТІВ.

НЮ ЙОРК, 21 січня. — Чарлз Ренлет Флин, котрого називають „батьком тростів", обходить 80 річницю уродин. Він почуває себе добре й кождого дня ходить далі на Вол Стріт.

НЕ ПОМОГЛО Й КОНСУЛЬСТВО.

ВАШИНГТОН, 21 січня. — Джан Поповічі, румунський консуль з Клівленду, не хотів піддатись американському судови в справі розводу з своєю жінкою, яка є з роду Американкою. Консуль покликувався на ектериторіяльність дипльоматичних представників. Та суд рішив, що коли Американка подає до американського суду, то й заграничні посли мусять піддатися тому судови, якщо мають Американки за жінки.

30,000 ЛЮДЕЙ ВИТАЄ РУБІЯ.

МИКСИКО СИТІ, 21 січня. — Повернувшого із Злучених Держав недавно вибраного президента Ортиза Рубія повитала столиця з великою парадою. Його хату прикрасили всю квітами, виголошено рівнож цілий ряд промов. Рубіо відповів, що першим його ділом буде розписання нових виборів. Також допильнує, щоби вибори послів відбулися спокійно й без надужить.

ВОДИ ПРОРВАЛИ ГРЕБЛІ.

ТИСЯЧІ ЛЮДЕЙ БЕЗ ДАХУ НАД ГОЛОВАМИ. ЗАНОСИТЬСЯ НА НОВІ ПОВЕНІ.

МЕМФІС (Тенесі), 21 січня. — Населення над ріками Місісіпі, Вобаш і Сейнт Френсис Ривер набралося доброго страху, коли недавно тому потепліло й леди почали нагло таяти. Вже тоді заносилося на страшну повінь. Та на щастє позимніло й це відвернуло на якийсь час катастрофу. Але тепер грозить нове нещастя. Вода в Сейнт Френсис Ривер натиснула так сильно на греблі, що прорвала їх уже 10 наворотом на протязі одного тижня. Інжиніри не можуть нічого порадити. Вода позаливала засіяні поля і повиганяла тисячі людей з хат. А многі з розпуки не хотіли покидати хат і залишилися в них, хоч вода доходить вже й до кімнат.

ШУКАЮТЬ ПРИЧИНИ КАТАСТРОФИ.

ЛОС ЕНДЖЕЛЕС, 21 січня. — Досі гадки поділені щодо причини летунської катастрофи, яка потягнула за собою аж 16 жертв у людях. Одні є тої думки, що причиною була сильна мрака. Це думка летунських знавців. Вони кажуть, що пільот не бачив землі при злітанню. Знову ті, що були свідками катастрофи, твердять, що катастрофу спричинили зіпсуті мотори.

СЕНАТ У СПРАВІ ЛЕТУНСЬКИХ КАТАСТРОФ.

ВАШИНГТОН, 21 січня. — Сенатор Бинґгем з Конетікот вніс законопроєкт, яким домагається від департаменту торговлі проголошення точних звітів щодо летунських катастроф, бо публика занепокоєна частими нещасливими випадками, які завжди покриті якоюсь тайною.

ЛОНҐВОРТ ПРО „НИЖЧУ ПАЛАТУ".

ВАШИНГТОН, 21 січня. — Президент палати послів Лонґворт витсупив проти називання цеї палати „нижчою". Він твердить, що радше сенат заслугує на таку назву. Бо палата послів держить властиву керму, коли ходить про контролю правительственних справ. Вона й краще функціонує від сенату.

КОПАЛЬНЯНА КАТАСТРОФА

У копальні „Юліюш" в Сосівцп завалилася стіна камяного вугілля і придавила 5 робітників. Потрясення землі підчас катастрофи було таке велике, що у 23 домах, які стоять недалеко копальні, потріскали стіни якби від землетрусу. Хто завинив за цю катастрофу, невідомо. Ведеться слідство в цій справі.

ЧОЛОВІК, ЩО ЗААРЕШТУВАВ І ЗАМКНУВ СВОЮ ЖІНКУ.

В Стрию трафився перед вісьмома роками цікавий випадок. А саме: один урядник місцевого маґістрату арештував і замкнув свою жінку в коморі, з якої щойно тепер випустила її поліція. Чоловік цей, питаний, чому він це зробив, каже, що жінка його є хора на умі і тому він не міг її випустити з комори. За той час, як жінка сиділа в коморі, жив „примірний чоловік" з молодою 23-літною дівчиною.

ВЕСЕЛА 109-ЛІТНЯ БАБУНЯ.

В ірляндськім селі Маскальоні живе собі 109-літня бабуня, Катерина Плянкет, яка добре памятає Вальтера Скота, котрий був приятелем її батька та часто бавив маленьку Катерину. Ця 109-літня бабуня має великий гумор і ціле село любить слухати її дотепів та анекдотів. Ще й тепер вона радо подорожує і має надію прожити ще з 50 років.

ПЛАВАЮЧИЙ ТЕАТР.

З Німеччини відпливе з початком 1930 року плаваючий театр. Це буде театр на кораблі „Про Арте". Всіх артистів і моряків буде понад 100. На кораблі є дві великі салі, одна на 500 осіб і друга на 1,500. Дальше є салі на вечері і танці, а також винарня на дні корабля. Плаваючий театр відвідає 50 пристаневих міст в ріжних краях світа. Між иншими відвідає теж в Америці Филаделфію, Болтимор, Вашингтон, Ню Йорк і Бостон.

ТАКОГО ПЕРЕКЛАДЧИКА НАМ ТРЕБА.

Відомий польський перекладчик французької літератури Бой-Желенський приготовляє тепер до друку сотий том своїх перекладів. Цим сотим томом буде „Лямлель" Стендаля. Істнує вже ціла окрема „Бібліотека Боя-Желенського", у яку входять найкращі твори французького письменства, перекладені цим працьовитим письменником на польську мову. Слушно сказав Новачинський, що один Бой-Желенський прислужився більше для зближення між Францією і Польщею, як паризький народовий комітет і консуляти. Боя-Желенського називають амбасадором французької культури в Польщі. Бой-Желенський є з професії лікарем, але з любови до літературної праці покинув лікарську практику і від часу світової війни кидає на книгарський ринок щораз то нові переклади, яких щодо вірности й краси та дбайливости ще ніхто не перевищив. Булоб добре, колиб Українці діждались свого Боя-Желенського, який би хоч перекладами пробив українським читачам вікно до західньо-европейської літератури.

ПОВІДОМЛЕННЄ.

Похорон бл. п. Миколи Ковбаснюка, померщого 19 січня с. р., відбудеться в середу, 22 січня с. р., в годині 2-гій пополудни, з похоронного заведення п. Яреми, 129 Іст 7-ма ул., Ню Йорк, Н. Й.

Родина.

ТІЛЬКИ ПРОЛЄТАРІ МОЖУТЬ МАТИ ЗОЛОТІ ЗУБИ.

З Москви пишуть, що Комісаріят Народнього Здоровля видав для дентистичних заведень окремий обіжник, який заводить велику ощадність у витраті золота на дентистичні цілі. При пльомбованні зубів лікарі повинні брати під увагу клясове походження пацієнтів і їх політичні переконання. При вставлюванні золотих зубів пролєтаріят має першенство. Пацієнти буржуазного походження мусять платити за золото подвійну ціну і половина з оплат належиться державному скарбові. На думку комуністів буржуазія може жити і з попсованими зубами.

ТОВАРИСТВО, ЯКОГО ЩЕ ДОСІ НЕ БУЛО.

Московсько - большевицькі ґазети доносять, що в Катеринославі викрила поліція товариство зорґанізованих хабарників. Хабарники ці зносили всі гроші до спільної каси і потім ділилися на рівні части. На чолі того „товариства" хабарників стояло трох місцевих комуністичних діячів.

НЕЩАСНЕ КОХАННЯ.

У селі Ґросе Остгайм в околицях Франкфурту 35-літний Христіян Вайріф залюбився в 16-літню дівчину і хотів з нею женитись. Молода дівчина якийсь час любила цього старшого кавалєра, а коли він заговорив про женячку, вона відповіла, що він для неї застарий і що вона любить молодшого. Тоді огірчений жених кинувся на свою любовницю, підрізав їй горло так, що вона другого дня померла, а після того він сам закінчив життя самогубством.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ „СОЮЗУ УКРАЇНОК".

В днях 22-го і 23-го грудня відбулись у Львові річні загальні збори „Союзу Українок". Присутних було 85 делєґаток від 51 організацій. Присутна була рівнож делєґатка „Жіночої Ради" в Чернівцях, п-ні Гузарова. Зборами проводила голова „С.У", п-ні М. Рудницька. На зборах виголошено ряд рефератів і принято численні резолюції.

Між иншим ухвалено протест проти терору на Великій Україні. Ця резолюція викликала спротив певної групи на чолі з п-нею Крушельницькою. Виявилося однак, що ця група дуже слабенька, бо резолюція перейшла тільки проти 5 голосів. Стільки само голосів було проти резолюції, що взивала до бойкоту всяких „Рад", „Праць", „Сельробів" і „Селянинів".

На голову „С. У." вибрано п. М. Рудницьку, а до Виділу ввійшли пані: сен. О. Кисілевська, О. Шепарович, Н. Войнаровська, Макарушкова, А. Палій, К. Гриневичева, д-р Дзеровичева, д-р Парфановичівна, Перейміввна, Колтунюкова і Тишинська.

З РОЗПУКИ.

Ванда Островерська, 51-літня жінка з учительських кругів у Налужі, в Теребовельщині, втопилася в ріці Серет. До самовбивства довела її розпука по втраті своєї дочки, яка недавно померла.

НЕПРОШЕНИЙ ГІСТЬ.

Німецькі ґазети доносять, що на одно з засідань українсько-литовського товариства в Ковні зайшов непрошений гість, — московсько-большевицький посол. На згаданому засіданню виголошував один з членів українсько-литовського товариства реферат про окупацію України, в якому між иншим заявив, що Україна перейшла три окупації: німецьку, польську і московсько-большевицьку. В звязку з цим останним словом намагався большевицький посол підняти бешкет, але скоро знюхав письмо носом і втік зі салі.

БОЖЕВІЛЬНА ДОЧКА ЗАМОРДУВАЛА СВОЙОГО БАТЬКА-СВЯЩЕНИКА.

В селі Бугороще, дубенського повіту, замордувала дочка свойого батька, православного священика. Душогубниця Марія Ігнатович вже від довшого часу була хора на умі.

НОВА СЕНЗАЦІЯ.

Звісний Бесідовський оголосив в Парижі якісь ревеляції, в котрих каже, що д-р Осип Назарук (теперішний редактор ухівської „Нової Зорі", ярий протиряданець) був перед кількома роками в змові з большевиками. Змова зміряла до того, щоби в Східній Галичині викликати повстання і придучити її до Радянської України. Пляну цього не виконано по причині спротиву Москви. Відомість про ці ревеляції Бесідовського принесла львівська „Газета Поранна".

ЗАВЕДЕННЯ ПРИМУСОВОЇ ПРАЦІ ДЛЯ ЖЕБРАКІВ І ВОЛОЦЮГІВ.

Польське міністерство внутрішних справ рішило примістити всіх жебраків і волоцюг у спеціяльних заведеннях, де вони будуть мусіти працювати. За працю будуть заведення давати їм харч і мешкання та ще малу платню. Крім того буде для них забезпечена лікарська опіка і захист на старість. Таксамо будуть уладжені спільні світлиці, читальні, тощо. Тільки чи можна буде примістити всіх жебраків і волоцюг, бо їх в Польщі дуже богато.

ЗАГАДОЧНЕ ВБИВСТВО.

В Ясеневі біля Городенки найдено в городі труп Михайла Никифорука, 52-літнього селянина, убитого револьверовим стрілом у чоло. Поліції вдалося вислідити, що Никифорук того дня бавився у шинку із приятелем Андрієм Солінським і що з шинку вийшли обидва до дому через сад, де найдено трупа. Солінського арештовано і він признався, що вбив Никифорука випадково через необережність. Слідство ще не закінчене, але правдоподібно Никифорук справді впав жертвою випадку і необережности Солінського, з яким убитий Никифорук не мав ніяких особистих порахунків і жив з ним в добрій згоді.

СЬОГОДНЯ РОСПОЧИНАЄ ПРАЦЮ ЛОНДОНСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ

ПРЕДСІДАТЕЛЕМ НА ПЛЕНАРНИХ ЗАСІДАННЯХ КОНФЕРЕНЦІЇ БУДЕ МЕК ДОНЕЛД. КОРОЛЬ ВІДКРИЄ КОНФЕРЕНЦІЮ.

ЛОНДОН (Англія), 21 січня. — Конференція пятьох великих морських держав по морському обеззброєнню роспічне свої праці сьогодня. В 11 годині перед полуднем король Англії Джордж формально відкриє конференцію. Промова його буде передана через радіо по всьому світі.

Після короля премієр-міністер Англії Мек Донелд виголосить довшу промову, в якій зазначить принципи й погляди Англії щодо обмеження морського зброєння. Після нього будуть промовляти голови делеґацій инших держав, притримуючись азбучного порядку. Кожен з них виголосить у загальних рисах погляд його держави на потребу обмеження воєнної фльоти.

Потім конференція перерве свої засідання до четверга, щоби мати можливість у середу приватно порозумітися всім делеґаціям між собою, а в четвер приступити до фактичної праці.

НІМЕЧЧИНА ЗАЦІКАВЛЕНА.

БЕРЛІН (Німеччина), 21 січня. — Вся поважна преса висловлює зацікавлення лондонською конфереціею, вважаючи її одним з найважніших явищ міжнародньої політики. Від праці конференції надіються таких наслідків, які зрештою дадуть можливість роспочати дальші реальні кроки до загального обмеження зброєння всіх держав та всіх родів зброї.

Лише комуністична ґазета „Фольксвілле" закликає своїх читачів уважно приглядатися цій конференції, бо, мовляв, наслідком її буде не обеззброєння, а збільшення зброєння.

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА НЕЗАДОВОЛЕНА.

ҐАҐА (Голяндія), 21 січня. — Підписуючи протокол ґазької конференції по врегулюванню репарацій, делеґат Чехословаччини заявив певні застереження. Зробив він це на тій підставі, що Чехословаччина чується покридженою в своїх правах, які вона дістала по Версальському мировому договору супроти Німеччини. Всі инші держави підписали протоколи без застережень.

Німеччина по цьому договору має сплатити 9 міліярдів долярів репарацій на протязі 59 років. По Версальському мировому договору на Німеччину було наложено непомірно велику суму репарацій, яка досягала 100 міліярдів долярів. Так само багато зменшені репарації для Угорщини, а для Австрії вони доведені майже до зера. Всім державам, котрі мають платити репарації, пороблені великі полекші.

НОВІ КЛОПОТИ НІМЕЧЧИНИ.

ШУКАЮТЬ ШЛЯХІВ ДО ПРИПИНЕННЯ ЗМЕНШЕННЯ НАРОДИН. НЕЗАМУЖНІХ ЖЕНЩИН БІЛЬШЕ НІЖ МУЖЧИН.

БЕРЛІН (Німеччина), 21 січня. — Під головуванням міністра справ внутрішних Німеччини, Северінґа, відбулася конференція в справі зменшення уродин в Німеччині. В Німеччині занепокоєні значним зменшенням не лише скількости народин дітей в родинах, але й зменшенням подруж. Тепер у Німеччині числять незамужніх женщин на 2 міліони більше ніж мужчин.

В конференції взяли участь визначні професори, психольоґи, гігієністи, діячі по охороні материнства та дітей і т. д. Утворено кілька комісій, які по двох місяцях подадуть новій конференції вислід своїх праць.

БОЙКОТ ПАРЛЯМЕНТУ.

ДЕЛІ (Індія), 21 січня. — Краєвий парлямент Індії роспочав нову свою сесію. З огляду на бойкот парляменту націоналістами на засідання парляменту явилося лише 73 депутатів із загальної скількости 145. На вимогу британської адміністрації принято пильні заходи до утримання спокою й порядку в помешканню парляменту.

Патель, президент індуського краєвого парляменту, заборонив доступ до ґалі засідань не членам парляменту. Зі сторонніх в ґалю допускають лише кореспондентів ґазет. На ґалерію публики не допускають.

Між иншим Патель заборонив виступити в парляменті серови Джеймсови Ґрірерови, який є членом головної губернаторської екзекутиви в Індії. Ця заборона викликала задоволення серед націоналістів Індусів, але вона потягне за собою дальші комплікації з Британією.

БЮТЬ АРАБІВ ДАЛІ.

ТРІПОЛІ (Африка), 21 січня. — Недалеко міста Муржук італійські війська, під командою князя Апулії, мали знову завзятий бій з Арабами. По короткім бою Араби втікли в пустиню, лишаючи на полі битви 50 убитих і 24 поранених. До полону попалося 12 Арабів, між ними один вожд невеликого племени.

Італійці стратили лише 18 поранених жовнірів. Італійській армії пособили літаки, які знаходилися в Муржуці.

КОРОЛІВСЬКА „НАГОРОДА".

РИМ (Італія), 21 січня. — Підчас весілля наслідника престола Губерта бувша королева Португалії, Вікторія, загубила надзвичайно дорогі діяманти з низкою перел. Їх знайшов один робітник, що чистив палату. Він повернув через губернаторський офіс ці неоцінимо дорогі перли. За це одержав подяку на словах від королеви Вікторії, але за грошову винагороду ніхто нічого не говорить.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодинокe число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Oorder.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

СВЯТО СОБОРНОСТИ

Дня 22 січня 1919 року проголошено в Київі на Софійській площі серед непроглядних народних мас і перед чужинецькими дипльоматичними представниками Універсал Директорії, що:

„ВІД НИНІ ЗЛИВАЮТЬСЯ В ОДНО ВІКАМИ ВІДДІЛЕНІ ОДНА ВІД ДРУГОЇ ЧАСТИНИ УКРАЇНИ, ГАЛИЧИНИ, БУКОВИНИ, УГОРЩИНИ І ПРИДНІПРЯНСЬКА УКРАЇНА В ОДНУ ВЕЛИКУ УКРАЇНУ. СПОВНИЛИСЯ ВІДВІЧНІ МРІЇ, ДЛЯ ЯКИХ ЖИЛИ І ЗА ЯКІ ВМИРАЛИ НАЙЛІПШІ СИНИ УКРАЇНИ. ВІД НИНІ Є ТІЛЬКИ ОДНА НЕЗАВИСИМА УКРАЇНСЬКА НАРОДНЯ РЕСПУБЛИКА".

Це є той пропамятний день, те державне свято, яке сьогодні святкуємо. Це є свято великої історичної ваги, бо отсе перший раз в цілій українській історії заманіфестовано державним актом соборність українських земель. І то заманіфестовано тоді, коли перший раз прийшов сам нарід до влади. Сталося це тоді, коли в тім самім Київі, на два місяці перед Актом Злуки, проголосив був гетьман Скоропадський дня 14 листопада грамоту, в якій між иншим сказано:

„Україні першій належить виступити в справі творення Всеросійської Федерації, якої конечною метою буде відновлення Великої Росії".

Всенародне повстання повалило гетьмана Скоропадського, бо український нарід був проти відновлення Великої Росії, себто такої, яка була до часу революції, коли то поневолена Україна була її частиною. Український нарід захотів стати свобідним і незалежним і то на всіх своїх землях. Ту соборницьку ідею закріплено на віки Актом Соборности з дня 22 січня 1919 року.

На Трудовім Конґресі делеґат Любинський повитав цю подію такими знаменними словами:

„НИНІ СВЯТКУЄМО ДВА СВЯТА ВІДРАЗУ: САМОСТІЙНОСТИ УКРАЇНИ І ЇЇ СОБОРНОСТИ. Я ДУМАЮ, ЩО ВІД СЕЇ ХВИЛИНИ ВСІ ВЖЕ КОРАБЛІ СПАЛЕНО І ВОРОТТЯ НАЗАД НЕ МОЖЕ БУТИ; ВОНО БУЛО БИ ВЧИНКОМ КАЇНА".

Так, нема вже вороття. Це мусять затямити собі добре всі ті, що все ще хиляться то на московський то на польський чи який инший бік, оферуючи федерації, союзи і т. п. День 22 січня 1919 року закінчив період усяких хитань щодо політичних концепцій, щодо напрямних нашої національної політики. Нічого з того, що земля наша роздерта між окупантів. Нічого з того, що нема тепер дійсної Соборної України ні на мапах ні на наших землях. Але є й з кождим днем зростає наш дух соборницький. І це є великий здобуток. Бо досі його не було й тому й не було Соборної України.

ЯК ЦЕ БУЛО.

ЗХІДНА УКРАЇНА И СОБОРНІСТЬ.

Дня 19 жовтня 1918 р. відбувалися у Львові Українські Національні Збори, в яких взяли участь тисячі селян, робітників й інтелігенції. На тих зборах проголосила Українська Національна Рада відірвання українських земель від Австро-Угорщини й утворення з них УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ.

Тоді ще не проголошено було злуки Західної України з Великою Україною. Але вже на тих Зборах була зложена окрема заява, яка звучала:

„У великій історичній хвилині, коли валяться основи старого світа і на руїнах зростає нове життя вольних, самостійних народів, що самі рішають про свою долю і будучність — Національні Збори Українців австро-угорської держави проголошують торжественно перед цілим світом, що домаганням і ціллю всіх Українців є зединення всіх українських земель, — між иншими українських земель австро-угорської держави в одну державу, що ціллю наших національних змагань є — ЗЄДИНЕНА, ВОЛЬНА, САМОСТІЙНА УКРАЇНСЬКА РЕСПУБЛИКА".

Дня 10 листопада 1918 року Українська Національна Рада, яка радила у Львові, змагаючи до здійснення ідеалу цілої нації, прийняла одноголосно таку ухвалу: Українська Національна Рада, як найвища власть українських земель бувшої австро-угорської монархії в змаганню до здійснення національного ідеалу всього українського народу, поручає Державному Секретаріятови поробити потрібні заходи для зединення всіх українських земель в одну державу".

Зприводу воєнних подій перенеслася Українська Національна Рада до Станиславова й там зібралася як український парлямент на свої перші наради, які розпочалися 3 січня 1919 року.

Президент Ради д-р Евген Петрушевич зреферував тоді справу зединення двох українських республик: Західно-Української Народної Республики (ЗУНР) з Українською Народньою Республикою (УНР). Загранична комісія, якій віддано ту справу до провірення, заявилася за невідкличну злуку і поставила в тім напрямі відповідне внесення.

ЗАКОН ПРО ЗЛУКУ УХВАЛЕНО ОДНОГОЛОСНО.

По голосованню президент Петрушевич заявив:

„УХВАЛЕНИЙ ЗАКОН ПОЛИШИТЬСЯ В НАШІЙ ІСТОРІЇ ОДНОЮ З НАЙКРАЩИХ КАРТ. ПО ЛІНІЇ ЗЄДИНЕННЯ НЕ БУЛО МІЖ НАМИ ДВОХ ГАДОК. СЬОГОДНІШНИЙ КРОК ПІДНЕСЕ НАШОГО ДУХА Й СКРІПИТЬ НАШІ СИЛИ. ВІД СЬОГОДНІШНЬОГО ДНЯ ІСНУЄ ЛИШ ОДНА УКРАЇНСЬКА НАРОДНЯ РЕСПУБЛИКА. НЕХАЙ ВОНА ЖИВЕ!

Після того витав Українську Національну Раду від імени Наддніпрянської України Р. Трохименко. Він говорив так:

„Ми є одно тіло, одна душа; ваша побіда є наша, а ваша туга й біль — є наша туга й біль; наша історична судьба мусить бути вашою, а ваша нашою".

Представник Закарпатської України говорив:

„Ми ваші браття, що були під панованням ворога, прийшли сюди, щоб ви дали нам раду. І ми дістали свободу й хочемо збудувати славну будуччину. Одноголосно ми голосили, щоб українські квіти леліяли на Карпатах, щоби кождий Українець жив славно під одною зединеною Україною. Наше серце тягне до України. Поможіть нам! Вам братну руку подаємо. Нехай живе одна, одностайна Україна".

В звязку з тою заявою представника Закарпатських Українців вислано дескільки військових галицьких відділів для обсади Закарпатської України, а президент Петрушевич повідомив чехо-словацьку республику письмом з 17 січня про те, що українські війська обсадять Закарпатську Україну.

ЗАКАРПАТСЬКА УКРАЇНА ЗА СОБОРНІСТЬ.

На Закарпатській Україні змагалися ріжні впливи. Мадярське правительство Каролього проголосило закон про автономію угорських Українців і назвало ту автономну країну „РУСЬКА КРАЇНА". Мадярони заявилися за цю концепцію. Москвофіли домагалися злуки з Росією. Чехи почали агітацію за прилучення Закарпатської України до Чехословаччини, а пряшівська „Руська Народна Рада" домагалася свобідного самоозначення.

Сам нарід мав одначе одну тільки нагоду виявити свою думку. Це було на Народнім Зібранню в Густі, яке відбулося дня 21 січня 1919 року. На це зібрання прибуло 1,500 делеґатів зі всіх сторін Закарпатської України.

НАРОДНІ ДЕЛЕҐАТИ ОДНОГОЛОСНО ЗАЯВИЛИСЯ ЗА ЗЛУКУ ЗАКАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ З ВЕЛИКОЮ УКРАЇНОЮ. Тоді вибрано Національну Раду та рішено вислати делеґацію до Київа й Парижа, щоби заявити київському правительству і паризькій конференції волю Закарпатських Українців.

ВЕЛИКА УКРАЇНА И СОБОРНІСТЬ.

У споминах Віктора Андрієвського про свято обєднання українських земель читаємо таке:

„З великим набоженством ішов я на се свято рано 22 січня. Аджеж це був найбільший день нашої історії, коли мали здійснитися вікові ідеали нашого народу, ідеали того справжнього народу, котрі в особі своїх великих вождів-учителів і провідників пророків він нам усім на вічні віки як святий заповіт і скропив їх кровю найліпших своїх синів. Ті ідеали, що лишив нам наш князь Володимир, наш король Данило, наш гетьман Богдан Хмельницький, ті самі, що їх огненними словами випекли на українських серцях ковалів син, Іван Франко, і син „беднейшого" селянина, наш безсмертний Тарас, найкращий син нашого демоса, отой найбільший із всіх аристократів духа!

„Софійська площа поволи починає заповнятися народом. Перші прибувають кавалерійські ґрупи Галичан. Як завжди, найпевніша охорона порядку!... Незабаром цілу периферію площі займають війська ріжного роду зброї, знов аж до тяжкої артилерії включно. На сей раз крім галицьких ясно-сірих плащів видніються і наші наддніпрянські рижовато-сірі шинелі. З Великої Володимирської, Михайлівської і Софійської вулиць один за одним прибувають авта й екіпажі. Їх уставляють на відповідні місця, або відряжають назад тіж галицькі кавалеристи. Порядок ідеальний.

„Довкола чується сама українська мова, ні одного московського слова, й диву даєшся, де вона набралася, ота українська інтелігенція? Ще два роки перед тим, не більш тільки два роки — на тім місці в звичайний день не вчуєш бувало ні одного українського слова. Тепер—навпаки. А що, якби наша держава прожила нормальним життям, ну, ще бодай два роки?

„От військові орхестри заграли: „Ще не вмерла"! На дзвіниці Софії загув дзвін. Усе стихає як на команду. Люде знімають шапки: то по чотирах кутах площі чотири діякони читають акт злуки всіх українських земель во едине тіло. І сльози навертаються мені на очі; я згадую пророцтво Франка:

„Встане славна мати Україна
Щаслива і вільна,
Від Кубані аж до Сяна річки
Одна нероздільна!..,
Щезнуть межі, що помежували
Чужі між собою,
Згорне мати до себе всі діти
Теплою рукою..."

ТРУДОВИЙ КОНҐРЕС ПРИНЯВ ОДНОГОЛОСНО АКТ ЗЛУКИ ОБОХ УКРАЇНСЬКИХ РЕСПУБЛИК В ОДНУ СУВЕРЕННУ УКРАЇНСЬКУ НАРОДНУ РЕСПУБЛИКУ.

Тимко Старух, провідник галицької селянської депутації, яка прибула до Київа на це велике Свято Соборности, згадуючи з нагоди цеї історичної хвилі борців, що полягли за соборницьку ідею, кінчив свою промову:

„Нехай земля буде їм легкою і нехай ті могили, що зазеленіють, говорять про їх память. І кров їх нехай буде росою, що нас оживить. Нехай вони спокійно спочивають, бо їхньою ідеєю була Україна й воля свого народу".

ПОШУКУЄМО 13 УКРАЇНЦІВ З $100.

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА ПРИ УКРАЇНСЬКІЙ КАТОЛИЦЬКІЙ ЦЕРКВІ В МІННЕАПОЛІС, МІНН., ПЕРЕСИЛАЮЧИ $100 НА БУДОВУ ДОМУ УКРАЇНСЬКИХ ІНВАЛІДІВ, ПИШЕ:

МАЄМО НАДІЮ, ЩО И ТИМ РАЗОМ ЗРУШИЛОСЯ СЕРЦЕ АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ І ВОНИ НЕ ВІДКАЖУТЬСЯ ВІД ДАРУ НА БУДОВУ ІСТОРИЧНОГО ПАМЯТНИКА, ЯКИЙ НА ДОВГО БУДЕ ЖИВИМ СВІДКОМ НАШИХ БЛАГОРОДНИХ ПОЧУВАНЬ.

НАША ГРОМАДА НЕ МОЖЕ РІВНОЖ ВІДКАЗАТИСЯ ВІД СПЕЦІЯЛЬНОЇ СТОДОЛЯРОВОЇ ЖЕРТВИ ТАК, ЯК МИ НЕ ВІДКАЗУВАЛИСЯ НІКОЛИ ВІД НІЯКОЇ ИНШОЇ ЖЕРТВИ.

З ВІРОЮ, ЩО ТАКИХ ГРОМАД ЗНАЙДЕМО ЩЕ БОГАТО, ПЕРЕСИЛАЄМО НАШУ ЖЕРТВУ ДО КРАЮ ЧЕРЕЗ:

OBYEDNANYE
P. O. Box 411, Philadelphia, Pa

ВІДПОВІДЬ РЕДАКЦІЇ.

В. Пінькос. Коли напишите все те, що Ви бачили в Рідному Краю, а не те, що Ви думаєте про політику, церкву, тощо, то тоді піде. Початок і кінець допису гарний, бо там Ви говорили лише про те, що бачили, а не про свої власні міркування з „високої політики".

НЕ ЗАБУВАЙТЕ ЗА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ У. Н. СОЮЗА.

АНТІН КРАВС,
ґенерал Української Галицької Армії.

СПОМИНИ ПРО ЗДОБУТТЯ КИЇВА

(Рік 1919).

Козятин і Бердичів дісталися в руки Української Галицької Армії й таким робом дорога до Київа стояла отворена. До його здобуття призначено І. і III. Галицький Корпус і Придніпрянський Запоріжський Корпус, які злучено в одну армійську ґрупу під моєю начальною командою. Я одержав приказ взяти Київ.

Шефом штабу сеї армійської ґрупи іменовано дотепершнього шефа штабу III. Корпусу, майора ґенерального штабу Людвика Льобковіца. Першим Корпусом проводив полковник Микитка, а його шефом штабу був майор ґенерального штабу Куніш. Я задержав дальше команду III. Корпусу, а Запоріжський Корпус стояв під командою полковника Сальського.

Можна було припускати, що чим біль[illegible] війська будуть зближатися до Київа, тим сильнійшим буде ставати опір Червоних, позаяк крім там і сям побитих частин XII. совітської армії, котрі схоронилися були до Київа, заходила можливість, що зістануть туди стягнені також нові підкріплення в ціли зведення рішаючої боротьби під воротами столиці.

Поспішне ділання являлося тому конечним.

Силу червоних військ, скупчених у тім часі довкола Київа, ми обчисляли на приблизно 10,000 голов.

Ми зразу рішили при помочи сил, що хвилево стояли до нашої розпорядимости, себто з двома бриґадами III. Корпусу й з трома дивізіями Запоріжського Корпусу — разом около 20,000 людей — ударити несподівано на Київ, не чекаючи на прибуття І. Корпусу, котрий посунувся недалеко поза Бердичів, був отже яких 100 кільометрів позаду.

Переводячи в життя сей плян, 2. і 8. бриґада III. Корпусу заняли дня 20 серпня Попельню, дня 21 серпня після кровавих і завзятих боїв Романівку, а дня 22 серпня Фастів.

Посуваючися в рівній лінії з III. Корпусом, Запоріжський Корпус прогнав тимчасом ворога зі Сквири, а дня 22. серпня, після скаженого ручного бою на передмістях Білої Церкви, заняв се місто.

Дня 28 серпня 2. і 3. бриґада посунулися аж по Васильків і заняли се місто. Запоріжський Корпус разом з 6. і 7. дивізією опинився день пізніше над потоком Стригною; 8. дивізія затрималася в Білій Церкві як резерва.

Таким робом наша армійська ґрупа стояла вже дня 24. серпня вечером готова до наступу у віддалі 40 кільометрів на полудне й полудневий захід від Київа.

Команда сеї ґрупи поспішила тимчасом уперед до Фастова. Летунські патролі, що їх вислано в напрямі Київа, донесли, що на залізничій лінії Васильків-Київ збилося на просторі 20 кільометрів багато потягів і що київські залізничі двірці виказують переповнення й дуже великий рух. Однак летуни не завважали нагромаджування або пересування військ. Переводжена в той час евакуація Київа попала, як здавалось, у застій і не було можливости притягнути нових підкріплень; настала хвиля дорішаючого удару.

Ми щойно начеркнули диспозицію, після якої наступ мав відбутися 25. серпня, коли около четвертої години пополудні наспіла службова вістка від Запоріжського Корпусу, що перед передними сторожами 8. дивізії коло Білої Церкви появився саме Денікінський панцирний потяг зі штабом бриґади. Осьма бриґада питала, що їй робити, бо полковник Білогорцев, командант 2. терської бриґади добровольської армії, не хотів взагалі з ними переспраляти, як з петлюрівцями.

Ще перед наступом на Київ команда галицько-українських військ з огляду на можливість стрічі з денікінськими частинами запитала, як у такім випадку поступити. Петлюра дав тоді доручення уникати боротьби за всяку ціну й сей приказ передано всім частинам. Така стріча наступила тепер далеко скорше, як ми сподівалися. На се запитання Запоріжського Корпусу видано негайно телеграфічний приказ, щоби по думці розпорядку Петлюри здержатися від усякої ворожої акції й повідомити полковника Білогорцева, що уповноважені галицько-українські о ф і ц и р и прибудуть окремим потягом до Білої Церкви в ціли переговорів.

Про сей випадок повідомлено сейчас начальну команду Галицько-Української Армії, а зі сторони команди нашої армійської ґрупи вислано дня 24. серпня, в 9. годині вечером, сотника Купчанка й поручника Головинського з III. Корпусу з відповідними повновластями як парляментарів окремим потягом до Білої Церкви.

Сотник Купчанко одержав інструкцію, щоби старався заключити з командою бриґади, а коли можливо, з головною командою денікінських військ тимчасову умову, після якої мала бути переведена демаркаційна лінія, що не перешкаджала би нашим операціям довкола Київа й оставляла би до нашої розпорядимости так залізницю як і шлях поміж Фастовом і Київом. Сотник Купчанко вивязався дуже добре зі свойого завдання; наші домагання зістали нам признані, а дотична умова була потверджена другою корпусною командою денікінських військ у Бобринській та командою галицько-українських військ.

З огляду на зміну загального положення ми вислали запит до Команди галицько-українських військ, чи наступ на Київ повинен ще мати характер несподіваного наскоку, чи теж треба чекати на прибуття І. Галицького Корпусу. Наступ мусить бути переведений негайно, якщо ми маємо випередити Денікіна.

Ґенерал Тарнавський дав приказ продовжати наступ.

Десь 25. серпня проминув на переговорах з денікінцями в справі демаркаційної лінії, а дня 26. серпня мав зачатися знов наступ.

Ще дня 25. серпня вночі наспіла телеграма з Начальної Команди в Камінці Подільськім, у якій було сказано, щоби під ніякою умовою не посуватися вперед, доки не надтягне І. Галицький Корпус. Рівночасно прийшла депеша від команди галицько-української армії, що висилається окрема військова місія під проводом ґенерала Павленка в ціли переговорів з денікінцями.

Так отже з нашого пляну захопити Київ наскоком, не вийшло нічого й нас чекали ще инші несподіванки.

Дня 25. серпня появився большевицький панцирний потяг під Ґлевахою й бомбардував тяжкими гарматами стацію Васильків. Стежі Запоріжського Корпусу натрафили під Більшою Бугаївкою на сильні відділи ворога й мусіли вернути назад. Ворог, як здавалось, рухався й може хотів навіть самий перейти до наступу. Принаймі деякі познаки вказували на таку можливість. При таких обставинах не оставало нічого иншого, як чекати на прибуття І. Галицького Корпусу й притягнути на фронт кілька тяжких гарматних батерій.

Врешті дня 28. серпня надтягнув І. Галицький Корпус і таким робом зібралася ціла армійська ґрупа до наступу.

Вечером дня 28. серпня уґруповання наших сил було слідуюче:

Запоріжський Корпус (полковник Сальський):

6. дивізія в Копачеві, один відділ у Безрадичах,

7. дивізія в Більшій Бугаївці.

8. дивізія як резерва армійської ґрупи в Барахтієві.

Повстанці під командою отамана Зеленого у Трипіллі.

Половина III. Корпусу під командою майора Виметаля:

2. бриґада на північ від Василькова (місто).,

8. бриґада при стації Васильків.

І. Корпус (полковник Микитка):

5. бриґада в Плісечнім.

6. бриґада в Пасківці.

10. бриґада в Брусилові.

1. полк кінноти при 10. бриґаді.

Повстанці під командою отамана Ангела коло Білої Церкви в ціли пильнування терської бриґади.

3. полк кавалерії й тяжкі гарматні батерії щойно наспіли до Фастова.

Наші сили представлялися разом як слідує:

40,000 крісів,
2,000 шабель,
35 легких батерій,
6 тяжких батерій.

Початок наступу визначено на день 29. серпня.

Провідна думка й уклад наступу були слідуючі: **Запоріжський і III. Галицький Корпус (полуднева ґрупа) мали звязати боєм ворога, а тимчасом І. Галицький Корпус, що вспів підійти ближче й укрився в лісах на захід від Київа, мав перевести рішаючий удар.**

Зелений мав тимчасом перейти Дніпро під Трипіллям і заняти чимскорше Бориспіль, на залізничій лінії Київ-Пирятин. Третій полк кінноти, що прибув до Фастова, мав завдання спільно з повстанчими частими Ангела пильнувати дальше терської бриґади денікінців коло Білої Церкви.

Кожний з трох корпусів одержав свою полосу до наступу, в межах якої йому вільно було свобідно оперувати.

Ворог використав як найосновніще чотиродневну перерву в наступі. Він кинув протягом сього часу майже 20,000 нових військ до Київа. Довкола міста поведено подвійний перстень сильних, кільчастим дротом заслонених стрілецьких окопів, до будови яких большевики притягнули десятки тисяч цивільного населення Київа.

Зовнішний перстень окопів повстав ще підчас світової війни, з огляду однак на свою велику довжину (90 кільометрів) не надавався до довшої оборони большевицькими військами й тому викопано наскорі другий, вужчий перстень окопів, довжини около 40 кільометрів.

Обі ворожі позиції посідали ту надзвичайно добру сто-

Іван Франко.

ВЕЛИКІ РОКОВИНИ.

…„Згинем, браття, або вгору
Піднесем свободи стяг!
Згинуть, — нам одна дорога,
Чи в кайданах, чи в війні;
Хто ненавидить кайдани —
Тому війни не страшні!
Чи послабли ваші сили?
Потупилися шаблі?
Чи в серцях ви погасили
Дух лицарський взагалі?"
І гучніше хвиль Дніпрових
Крик козацтва заревів:
„Або ляжем головами,
Або вибєм ворогів!"
В жовтім світлі смолоскипів,
Що горіли серед нас,
У очах козацьких блисло
Десять тисяч искор враз.
Гей, тих десять тисяч искор,
То був, браття, той підпал,
Що підняв страшну пожежу
Аж по Буга й Сяну вал.
Гей, тих десять тисяч искор,
То був, браття, той розмах,
Що історію Вкраїни
Повернув на инший шлях.
Бачу, бачу тії искри!..
Мовиш: „мало їх?" Невжеж?
Що? На трицять міліонів
Десять тисяч не знайдеш?
Мовиш: „де нам взять Богдана?"
Тільки ти придатний будь
На святе, велике діло!
Загартуй думки і груды!
До високого літання
Ненастанно пробуй крил,
А Богдан прийде як сума
Ваших змагань, ваших сил.
До великого моменту
Будь готовий кождий з вас, —
Кождий може стать Богданом,
Як настане слушний час.
Мовиш: „нині инші війни."
Ну, то иншу зброю куй,
Ум гостри, насталюй волю,
Лиш воюй, а не тоскуй!
Лиш борися, не мирися,
Радше впадь, а сил не трать,
Гордо стій і не корися,
Хоч пропадь, але не зрадь!
Кождий думай, що на тобі
Міліонів стан стоїть,
Що за долю міліонів
Мусиш дати ти одвіт.
Кождий думай: тут, в тім місці,
Де стою я у вогні,
Важиться тепер вся доля
Величезної війни.
Як подамся, не достою,
Захитаюся мов тінь, —
Пропаде крівава праця
Многих, многих поколінь.
У таких думках держися
І дітей своїх ховай!
Коб лиш чистая пшениця, —
Буде паска й коровай.
„Чи побіди довго ждати?
Ждати довго!" То й не ждиж!
Нині вчися побіджати,
Завтра певно побідиш.
Таж не даром пробудився
Український жвавий рід.
Таж не даром искри грають
У очах тих молодих!
Чей нові мечі засяють
У правицях у твердих.
Довго нас недоля жерла,
Досі нас наруга жре,
Та ми крикнім: „Ще не вмерла,
Ще не вмерла і не вмре!"

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ДОКАЖІМ НАШУ ЄДНІСТЬ.

На Великій Україні московська окупаційна влада готує судовий процес проти українських культурних діячів. Там знову готується Москва вбити найкращих синів українського народу, що служать розвиткові його культури. Меч московсько-татарських большевиків уже піднято над головами тих, що ще в тяжкі царські часи служили визволенню з духового та культурного рабства українського народу й готували його до боротьби за своє визволення з політичного рабства та за створення Української Суверенної й Соборної Держави. Тепер червоні московські імперіялісти ставлять їх перед суд лише за те, що праця їх загрожує створеній ними наново великій та єдиній комунодержавній Росії.

У таку тяжку хвилину для українського народу на його рідних землях на нас лягає обовязок піднести свій голос в обороні його, в оборон найкращих синів нашого народу. Ми живемо поза межами московсько-большевицького терору й тому маємо можливість свобідно висловити свою думку, маємо можливість свобідно говорити те, що думаємо й що думає наш нарід, але мовчить, бо тяжка рука чекістів засклепила йому уста. Всі наші організації світські й церковні, всі наші товариства й братства не повинні мовчати в таку тяжку й відповідальну хвилю, але мусять піднести свій голос протесту. Цей момент є іспитом нашої національної свідомости, іспитом нашої підготованности до національно-державности до національно-державности.

Ми повинні тут, за океаном піднести свій голос так могуче й рішуче, щоби наші протести почула не лише Америка, але й Европа, увесь світ. Своїм могутнім протестом ми виявимо свою волю до боротьби за українську державність, ми перед всім світом заманіфестуємо, що хочемо жити своїм вільним і незалежним державним життям, що ми змагаємося до нашої державности й у відповідну хвилину можемо сміло й отверто стати до боротьби зі всіми своїми ворогами. Як ми вже нераз спільно й рішуче підкосили протест проти польських катувань та переслідувань нашого народу на Західній Україні, так і тепер ми повинні піднести такийсамий, бо суду „московсько-комуністичних переслідувань нашого народу на землях Великої України.

Мусимо протестувати так, щоби показати всьому світові, що для українського народу є однаково ворожими й огидними як польські жандарми так і російські чекісти. Вони однаково охороняють інтереси імперіялістичних сусідів України й однаково переслідують наш нарід та душать і нищать кращих синів українського народу. Одні це роблять в крівавих рукавичках і делікатно та обережно, „по европейському", а другі давлять своїм крівавим московським лаптем і роблять це брутально, отверто, по азійському. Але українському народові однаково болюче, шкідливе й огидне та нестримно тяжке переслідування як одних так і других.

Стаючи одностайно до протесту тут в Америці, ми нього покажемо всьому світові що ми є дійсно великий і єдиний нарід від Карпат аж по Кавказ, який вміє боротися за свої інтереси. Ми цим покажемо, що ми однаково відчуваємо біль і страждання від переслідувань та чужої окупації, на якому клаптикові української землі вони не були. Ми повинні піднятися на такі протести, щоби показати дійсну свою силу великого народу, бо лише сильні й відважні здобувають собі волю, здобувають собі право на життя.

Отже знову настала черга, щоби голос української еміграції в Америці голосно й могучо пролунав на цілий світ в обороні своєї рідної землі, в обороні своїх братів у рідному краю, в обороні тих, котрих у всім світі й всі народи поважають та шанують — культурних діячів. Цим ми дамо ще один доказ, що хоч знову люті наші сусіди утворили другий „андрусівський мир" у Ризі й поділили між собою українські землі, ми почуваємо себе єдиним народом, зєднаним у своїх думках, мріях, у боротьбі за свою державність. Духове наше зєднення міцніще за всяке територіяльне зєднення й ми повинні показати всьому світови, що таке зєднення між всіми частинами українського народу, котрий живе на ріжних землях України, дійсно є й було віками. Ми мусимо показати, що поза формальним зєднанням всіх наших земель в єдину державу, котре було проголошене на Софійській площі в Києві 22. січня 1919. року, у нас панує дійсна духова єдність, якої ніколи й ніхто жадними територіяльними чи політичними поділами не зломить і не знищить.

Отож піднесім свій голос в обороні українського народу, в обороні українських провідників, лішших синів українського народу, під якою займанщиною вони не були б та який ворог їх не переслідував би.

Тимко Мелещук,
Вудсайд, Л. А., Н. Й.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Молодий член 120 відділу УНС, Володимир Шпук, упав жертвою своєї шкідливої забавки. Дня 7 січня б. р. він дістав з куфра свого брата револьвер і в компанії товариша пішов бавитися до ліса. Підчас необережної забави товариш Шпука стрілив з револьвера й куля влучила йому в живіт.

Пораненого Володимира Шпука перевезено до шпиталю, де зробили йому операцію. Дістали кулю й позашивали пірвані кишки. Хлопець шість днів мучився страшно й нарешті умер 13 січня. 15 січня відбувся похорон його.

Український Народний Союз виплатив батькам 346 доларів бенефіту по смерти їх сина, котрий був членом молодечого департаменту Союза.

Михайло Бац,
фінансовий секретар.

П. Карманський.

ДАЛЕКО ТИ, МІЙ КРАЮ РІДНИЙ.

Далеко ти, мій краю рідний,
Забутий Богом і людьми!
Лежиш ген-ген, мов ратник бідний,
Що впав з прошитими грудьми.

Лежиш без сил і горе дзвонить
На упокій в твоїм селі;
А синам твоїм доля гонить,
Як листям, зірваним з гиллі.

Лежить листок, вітрами битий,
І гине, втоптаний у шлях.
І я, притоптаний, прибитий,
Калікою в чужині зляг.

І жду кінця… Ні! ні! це злуда!
Я жду життя й до бою сил!
І помсти жду, чекаю чуда!
До батьківських святих могил.

На вколішках, мов син відрідний,
Любов ізгоя занесу,
Вдихну з ланів наш запах рідний
І оживу!

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

КОГОС, Н. Й.

Організуємо Горожанські Клюби і творім Централю.

Згідно з покликом Обєднання до організовання горожанських клюбів і творення горожанських централь, рішили ми взятися за організацію горожанських демократичних клюбів нюйоркського стейту.

На разі обєдналися демократичні клюби в Трой, Водервліт і Когос. Вибрано тимчасовий комітет до якого ввійшли: Іван Базар з Трой як організатор, Олекса Заяць з Трой як предсідатель, В. Футулуйчук з Водервліт як касієр, а підписаний став секретарем. Незабаром видасть комітет відозву в справі дальшої організаційної роботи.

Данило Зальопаний,
P. O. Box 284, Cohoes, N. Y.

ШИКАГО, ІЛЛ.

Народна Січ в рядах бойової організації.

На річних зборах Січи ім. К. Трильовського запала 5 січня 1930 р. одноголосна ухвала, щоби вступити в ряди так званої Організації Державного Відродження України, цебто в резервові ряди Української Військової Організації і співділати з комітетом допомоги УВО, який вже істнує в Шикаго. Розуміється, що Січ задержує свою Січову назву, стоячи далі під своїм статутом та чартером стейту Ілінойс.

Свою заяву вступу Січ мотивує отсим:

1) Народна Січ вірить, що побіч всіляких инших конечних ділянок, чинників та змагань в нашім визволенню, як: Рідна Школа, інваліди, Просвіта, сироти, політичні вязні, студенти і ин., УВО являється одним з найконечніших чинників, бо не дає підпольною роботою спокійно спати ворогам на наших землях, завдає удар ворогам, а тимсамим протестує перед світом проти окупації наших земель та, що найважніше, підготовляє нову, будучу збройну силу України.

2) Нар. Січ опирається на тому, що нам, як американським горожанам українського походження, можна давати матеріяльну піддержку рідному краєви, як це робили і роблять инші народи: Чехи, Поляки, Німці, Жиди, Ірляндці і ин., які вислали звідси міліони долярів для ратунку своєї заморської, батьківської вітчини.

3) Нар. Січ вірить, що всяка збройна наша сила з Америки тепер неможлива, тому одинока поміч це є моральна і матеріяльна піддержка нашої збройної сили там на місці.

Тому то Народна Січ, яка вже багато причинилася до висилки на цю ціль ($100 вислано через Обєднання тому два тижні), буде старатися всіми можливими способами і засобами підпомагати бойову акцію в краю.

За Народну Січ в Шикаго: С. Мусійчук, кошовий; Д. Островський, осаул; І. Лесько, писар рек.; І. Скульський, писар фін.; М. Леськів, скарбник.

РУХ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ОЛИФАНТ, ПА. Бр. св. Кирила і Методія, від. 86, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що річний мітинг відбудеться в неділю, 26 січня, зараз по 8л. Божій, в Укр. Школі на Ривер ул. Під карою всі члени обовязані прийти на означений час, позаяк буде річне справоздання урядників і контр. комісії за 1929 рік і вибір нового уряду на сей рік. Довгуючих членів проситься вирівняти свої залеглости, бо через них Братство знаходиться в недоборі. Будемо принимати нових членів без оплати вступного, тож користайте з нагоди. — Гр. Сайкевич, голова; Т. Мороз, кас.; П. Саламаха, секр.

рону, що наслідком густої залізничої сітки довкола Києва большевики могли кожної хвилі кидати туди свої резерви, де грозила найбільша небезпека. Зі своїх численних панцирних потягів вони могли збудувати попросту панцирний фронт, у чому вони посідали незрівнану вправу. Всі міри ворога вказували на те, що він не мав наміру залишити так легко се, для обох сторін таке важне місто й хотів тут ще раз спробувати воєнного щастя.

День 29. серпня.

Дня 29. серпня досвіта, після переведеної в попередніх днях розвідчої роботи, розпочався рівночасно на цілім фронті наш рішаючий удар.

Уже день передтим, себто дня 28. серпня, ворог виявляв велику рухливість уздовж цілого полудневого фронту поміж Дніпром і Ірпенем. Наші вперед висунені охоронні відділи коло Заборя й Скитка надибали сильний опір і були відкинені взад большевицьким протинаступом. Залізнична станція Васильків оставала безперервно під тяжким артилерійним вогнем ворога. Все вказувало на те, що ворог нагромадив великі сили на загальній лінії зовнішнього перстеня окопів і покищо старається прорвати наш широко напнятий фронт, котрого завданням було закрити І. Корпус, про який ворог покищо нічого не знав.

Дня 29. серпня до сходу сонця ворог самий перейшов до наступу. Червоний оборонець Києва, Солодуб, зібрав під своїм особистим проводом около 20,000 війська XII. совітської армії, щоби при їх помочи перервати наш фронт коло Більшої Бугаївки й відкинути його у західнім напрямі через Васильків. Сей удар був для нас дуже небезпечним, однак ми сподівалися, а навіть бажали собі його до певної міри; для нас було вигідніше, щоби головні ворожі сили були в тім місці скупчені, позаяк се улекшувало І. Корпусові рішаючу роботу. Лише війська III. Корпусу, а передусім Запоріжський Корпус мусіли удержатися.

Полковник Сальський своєчасно й зручно відтягнув Запорожців зпід Більшої Бугаївки поза багнисту долину ріки Стухни, щоби тут зі скупченою силою здержати могутній наступ ворога.

Наслідком сього цофнення Запоріжського Корпусу, відкрився правий бік 2. бригади, що на північ від Василькова збирався ударити на Крушинку. В тімсамім часі червоні частини ударили на ліве крило 2. бригади, а іменно на курінь II/2 коло Капліці й відкинули його на Васильків. Свіжий курінь I/2 закріпився однак на північних окраїнах Василькова й боронив сеї позиції спільно з куренем III/2, тісланим тимчасом туди з правого крила. Цілий 2. полк артилерії утримав свою вогневу позицію на узгірях на полудне від Василькова і здержував своїм вогнем ворожий наступ.

Тимчасом майор Виметаль, котрий держав залізничу станцію Васильків при помочи слабого „куріня смерти", дав приказ резерві, зібраній коло фільварку Петриполе (курені IV/2 і I/8, зробити протинаступ на Капліцю, щоби зі свого боку відслонити бік ворога. Однак сей протинаступ не зміг здобути терену, а навпаки, його повоми відсунено взад і він зачав цофатися через хутори Черкас і Султанівку.

У сій критичній хвилі 8. бригада, котрої не захопив був большевицький удар і котра без труду відбила слабі лише атаки Червоних на Кожухівку й Данилівку, бачучи прикре положення 2. бригади, звертається з двома курінями на Петриполе й відбиває його назад.

Таким робом положення 2. бригади, що з трудом відбивала ворожий наступ, стало лекше й злука з нею була назад привернена.

У вечірніх годинах сотник Ревюк, котрий переняв команду 2. бригади, з власної ініціятиви поривае ослаблені довгими боями курені 2. бригади ще раз до протинаступу й відбиває Капліцю, як також узгіря на полудне від Крушинки.

У тімсамім часі 2. курінь 8. бригади під проводом сотника Станиміра займає після завзятого бою на багнети Глеваху.

Головний отаман Петлюра, котрий у своїм сальоновім потязі підїхав був майже під передові позиції, був свідком наступу сього куріня, зникнув однак ще в ночі на 30. серпня таксамо несподівано, як прибув.

Через цілий день Запоріжський Корпус відбивав кроваві спроби ворога, котрий розпучливо старався перейти поток Стухну.

Так могутній і з великою енергією переведений наступ большевиків закінчився вечером дня 29. серпня з таким вислідом, що вправді вони відбили наступ Запоріжського Корпусу й групи Виметаля, однак впрочім через цілий день не осягнули найменшого успіху.

Підчас коли на полудневім фронті шаліли завзяті бої, для І. Корпусу, що посувався вперед на північнім крилі, наближалася рішаюча хвиля.

Його бригади насильним маршем випали несподівано з лісів поміж залізною дорогою Київ-Козятин і шляхом Київ-Житомир і з останним напруженням сил кинулися в пізних пополудневих годинах на цілком заскочених ворога.

Пята бригада здобула Заборе й вибороля собі перехід через багнистий потік Бобриці.

Шеста бригада, котра прибула поспішно через Ясногородку й мала вже за собою 40 кільометрів тяжкого маршу, захопила при помочи одного куріня ще вночі з 29. на 30. серпня, після крoвавих вуличних боїв, місцевість Ігнатівку на східнім березі Ірпеня.

Десята бригада, котра становила північну охорону боків і заду нашої армійської групи, надибала коло Мотижина й Березівки, при шляху з Києва до Житомира, менші розпорошені большевицькі частини, які вона відкинула. Вечером дня 29. серпня один курінь сеї бригади й одна батерія стояли вже в Березівці, підчас коли головна її сила опинилася над потоком Бучею коло Мотижина.

Зараз на північ звідтам знаходився І. полк кавалерії, котрий перервав був залізничу лінію Київ—Коростень і стояв на поготівлі в перерванім місті.

Так отже перший день наступу минув на цілім фронті корисно для нашої армійської групи. Розпучливий протинаступ большевиків розбився о надзвичайну хоробрість Запоріжського Корпусу й геройство обох бригад III. Корпусу, що видержали головний удар червоних частин, не відступаючи ворогові ані одної стопи землі, а вечером, незвичайно завзято переведеним наступом видерли йому його позиції.

Тимчасом у ворожім фронті стояла отвором велика прірва поміж Ігнатівкою й Глевахою.

Сього вечора ж знав, що Київ буде нашим.

День 30. серпня.

У перших годинах ранку І. Корпус при помочи своєї 6. бригади очистив до решти містечко Ігнатівку, помимо розпучливої оборони Червоних, і здобув наступом сильні, опановуючі околицю шанці на узгірях на схід від сеї місцевости. Побитий ворог уступає тепер у дикім переполосі. За ним тісно слідує 6. бригада, а навіть й рівночасно з ним другу позицію коло Софіївки й Петропавлівки.

Пята бригада займає Боярку, 8. бригада Вету.

Друга бригада слідкує за осьмою як резерва.

Ворог уступає в повнім непорядку перед Запоріжським Корпусом, хоронячись до Києва. Уже вночі на 30. серпня большевики опорожнили свої позиції, щоби таким способом уникнути окруження, яке їм загрожувало з півночи. Се їм однак лише почасти вдалось. У прибережних дніпрових лугах коло Лісник Запорожці взяли 7,000 людей у полон.

Наш наступ посувається нестримно вперед, ломлячи безпроволочно всякий опір. З настанням вечора всі частини нашої армійської групи осягнули в межах приділених їм позос залізничу лінію зараз же на полудне й на захід від міста.

Ще протягом ночи на 31. серпня впадають покликані досього частини серед бою, з яких ще багато большевиків попало в полон, до самого міста в цілі опанування мостового причілка й обсадження найважніших будинків та магазинів.

Київ був у наших руках! На міській думі української столиці повівали гордо у рідкім вітрі українські синьо-блакитні прапори.

Дивне питання.

— Слухай, Гриньку, чому ти не ходиш до школи?

— Дивне питаєтеся! А щож я там буду робити, коли не вмію ні писати ні читати.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ТРЕБА ЗОРГАНІЗУВАТИ ЖІНОЦТВО.

Українці в цей час приходять до переконання, що треба органiзувати свою молодь в товариства спортові чи пластові, щоби цим способом задержати українську молодь при собі. Не робиться це тому, що це є одинокий ліпший спосіб організовання молоді, але тому, що діти цікавляться такими товариствами й богато з них стоять в американських спортових товариствах, званих часто клюбами.

Передімною лежить обіжник подібного клюбу, так званого „Бойс Клоб оф Дітройт". Мета цього клюбу є приготовлювати хлопців до життя навчанням їх якогось фаху. Кожен член користується даром обслугою бібліотеки та гімнастичної салі, як також одержує медичну допомогу та допомогу дентистичної клініки.

Осередок клюбу знаходиться в західній стороні міста Дітройту, де мешкають переважно Українці та Поляки. Перепис членів виявляє, що в клюбі вписано 1,180 польських хлопців, це число становить 75% всего членства. А кілько Українців? Українців є також богато, але записалося як Українці 47 хлопців. Чи це має виявляти факт, що Українців так мало, чи що вони недбалі та не вписуються до клюбу? Про це з обіжника не можна довідатися. Однак я дістав деякі інформації про клюб та українських хлопців від нікого иншого як від української норси (nurse) (?). Пані Звіржанська-Луцейко твердить, що коли вона обняла позицію відвічальної норси „Бойс Клобу", українських хлопців богато вступало в члени, але вписувалися як Поляки. Декотрі навіть не знали якої вони народности, а тому вписані на лісту неіндентифікованих. До цеї лісти вписано 36 членів. Инші вписувались як Росіяни, а декотрі тому, що не знали, якої вони народности, казали, що прийшло їм на думку. Не можна за це винувати дітий, що несвідомо звуть себе не Українцями. Вина лежить на родичах, котрі не навчають дітей та посилають їх до польсько-католицької школи лише тому, що там „задармо вчать". Коли питаються хлопця в клюбі, до якої школи він ходить та якої він релігії, то, річ ясна, що коли скаже, що до польсько-католицької, то запишуть його як Поляка, бож яке право має дитина иншої народности ходити до польської парохіяльної школи?

Біда в тім, що українські матері не всі національно свідомі. Вони не дуже цікавляться читанням, не розкажуть дітям про їх віру та народність та ще й посилають своїх дітей до польської школи, роблячи з них Поляків.

Пані Звіржанська-Луцейко поклала богато труду, щоб українські хлопці записувалися своїм справжнім національним іменем, та знали, що вони є Українцями. Перше всього вона випитувала нових членів, щоби вони не записували себе Поляками. Дальше, завжди називала себе Українкою. Українські хлопці гордились з цего й казали другим хлопцям: "You know she is Ukrainian too". А відтак, щоб показати хлопцям, що в Українців є річи, якими можна гордитися, поставила українську точку до місячної програми, про котру споминають в обіжнику ось як: "The climax of this month's program was when four Ukrainian boys under the direction of Mr. Iwan Iwanchuk did Ukrainian folk dances in native costume. They were most enthusiastically received by the boys".

Праця, яку провадила пані Звіржанська-Луцейко, була доволі трудна. Бож треба було вишукувати, привертати та переконувати українських дітий, що вони Українці. Більше зробилосяб, колиб у такім напрямі працювало більше женщин, а це вони зможуть робити тоді, коли будуть зорганізовані. З досвіду ми знаємо, що більшість Українок ставиться недбало до читання. Тому не знають, який великий обовязок лежить на них при вихованню дітий на національно свідомі одиниці та яку ролю взагалі відограє жіноцтво у відродженню нації.

Українське жіноцтво більше цікавиться сходинами, тому треба його організувати, щоби воно мало найбільше таких сходин, на котрих підносилисяб справи чисто жіночого характеру й де-б жіноцтво довідалосяб, яка праця лежить на його плечах.

Жіночі товариства можна дуже легко організувати. Велике число членів У. Н. С. є жіноцтво, але дуже мало, часом ані одна з жінок не приходить на місячні збори. Чоловіки платять за них вкладки, — декуда чоловік на річних зборах за жінку голосує, бо каже: „Най баба сидить дома, пощо має вештатися". В дійсности є так, що богато жінок, котрі належать до У. Н. С., навіть ні разу не були на зборах. Та тут ще тільки є щастя, що вони є хоч членами У. Н. С., але велике число їх не стоїть в жадній організації. Отже конче треба організувати жіночі товариства при відділах Союза, а відтак приєднувати члениць, котрі ходять самопасом.

Досі мало робилося, щоби зорганізувати жіноцтво. Я хочу вірити, що вскоротім часі українське жіноцтво зорганізується, хоч це забере ще богато праці. Мущини також повинні зацікавлювати женщин громадськими справами. Передове жіноцтво повинно організувати та приєднувати нових члениць до товариства, а зорганізовані товариства повинні організувати нові відділи женщин і дівчат. Коли наше жіноцтво буде зорганізоване, то певно Американці не будуть звати наших дітий польськими та всім иншим.

Мих. Іванчук.

— Алеж пане Павучинський, то вже втрете цього місяця жадаєте підвишки!

— Ах, пане бос, колиб ви знали, скільки грошей видає моя жінка!

— А чи вільно мені спитати, на що видає ваша жінка стільки грошей?

— Вам вільно, пане, але мені ні!

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Збірка на дім у Збаражі.

Жертви зложили: по $10: П. Слявута, І. Демчук, Т. Крук, Р. Телевяк, Т. Яремчук, Гр. Данилевич, Гр. Агрест; по $7: Ю. Заячук; по $5: д-р В. Борак, С. Вітенко, А. Андрусишин, О. Кальба, О. Веслов, Т. Джус, П. Кучерук, С. Цебринський, В. Мазурепок, В. Долинний, І. Сухий, Т. І. Крук, Х. Гістун, Я. Кравчук, С. Сухолольський, М. Сас, М. Агрест, Т. Красновський, І. Кінах; по $3: М. Іваськів, Є. Студніцька, С. Гнидима, Н. Заревецкий, П. Кучерук; по $2: А. Студніцька, А. Гайдай, В. Колиндаш, В. Бойко; по $1: В. Лисогір, Е. Стефанишин, В. Голубович, К. Дідир, Н. Холачок, П. Года, Х. Жмурко, Т. Йосик, Я. Корнат, І. Калай, А. Пасічник, Н. Гладун; по 50 ц.: Д. Кольба, М. Янусь, І. Кавун, Р. Кирляк, Г. Ковердович, Н. Завойко.

Жертви із ліст $230.00.

Чистий дохід з балю 10. листопада 1929 р. $149.37.

Разом $379.37.

З того вислано до Збаража $350.00, а решта осталася на руках касієра.

Є лісти на руках, котрих ще не доручено до уряду, а по отриманню їх оголосимо в часописах.

За Комітет Збаражчан в Ню Йорку:

Із. Демчук, голова;
М. Крук, секр. фін.;
П. Славута, скарбник;
Др. В. Борак, секр. рек.

Розмова.

— Вона мені росповіла, що ви неначебто переказали той секрет, що я вам переказала, і сказала, щоб ви нікому не переказували.

— Це неправда. Вона мені обіцяла, що не скаже вам того, що я їй сказала.

— Ну, от бачите... В кождім разі я їй сказала, що я вам не скажу те, що вона мені сказала, та що ви їй сказали. Не кажіть їй, що я вам сказала!

—o—

— Чи можу говорити з паном міністром хліборобства?

— Він дуже занятий, ласкава пані. А що ви бажаєте від пана міністра?

— А знаєте, я маю дома тюльпан, що ніяк не хоче зійти...

—o—

Пише місіонар до дому: Тубильці тут голодують і дуже потрібно поживи — пришліть більше місіонарів.

В. Будзиновський.

ЗАВІЩАННЄ.

Оповідання.

(6)

Синюк пильно призирався панкови, але не годен був пригадати собі, щоби коли в життю бачив його. Коли панок замовк, Синюк спитав його:

— А ви чим торгуєте?

— Не знаєте мене? Я Штифельський, фабрикант дзвонів. Моя фабрика найбільша і найліпша в краю.

— Я дзвонами не торгую.

— Але я торгую. Ви записали дзвін для вашої церкви. Нотар сказав мені. У мене є готовий. Саме такий, як у вашому завіщанні.

— Се буде по моїй смерти. Нині я ще жию.

— Що вам прийде з того, як дзвін буде дзвонити по вашій смерти? Будете чути? Будете любуватися його голосом?

— Дзвін буде дзвонити за мою душу.

— Чому не має дзвонити за ваше тіло? Чому вам не любуватися ще за вашого життя його голосом? Кажу вам, голос такий, як сурма архангела. От, не крутіть, а користайте з того, що дзвін вже є і що фіру вже маєте. Ладуйте і гайда до Клобуків!

— Ладуй і гайда! Се лекше сказати, як зробити. Гадаєте, що у мене така сила покладного гроша?

— А ви гадаєте, що я від вас грошей хочу?

— А щож? Може лише щиру подяку?

— Через те, що гроші не все є під рукою, в кождій трафіці можна за пару центів дістати вексель. Ви дасте мені вексель, я вам дам дзвін. За три місяці капнете мені, кілько зможете і дасте новий вексель.

Синюк не знав, як оборонитися від тої напасти. Вже хотів сплюнути і крикнути „відчепися!", коли побачив, що коло них крутяться жиди на підслухах. Між ними були й ті, у котрих Синюк вже втратив кредит. Хвилю поміркував, почіхався в потилицю і каже:

— Возьму, чи не возьму, а подивитися можна.

— Отсе розумне слово. Але сідаймо на вашу фіру, бо моя фабрика на краю міста.

Сіли і поїхали. Від Штифельського Синюк їхав з дзвоном на возі. Їхав торговицею попри жидівські крами. Дудьо стояв перед своїм крамом. Побачивши Синюка і дзвін на його возі, прискочив до воза і питає:

— То ви таки купили?

— Або не бачите, що дзвін на возі?

— І заплатили векслем?

— А чим же? Хто нині має гроші?!

— Але колись будете мати.

— Колись! Очевидно, що колись буду мати... як Бог допоможе. Для вас буду мати за які дві-три неділи. Кілько то там є? Гадаю, що не дуже великий буде той мій довг.

— Або я напираю на вас, щоби ви віддавали вже за два-три тижні? Ви ще не вмираєте. Капнете, що зможете, за решту дасте вексель. І всякий крам дам вам на вексель.

— Як вже віддам вам ті гроші, що висен, то може побалакаємо про се.

— Чого ждати аж до того часу? Користайте з того, що з фірою вже стоїте під моїм магазином. У мене ліпше купите, як у инших, бо я гуртівник.

Синюк зліз з фіри і пішов до магазину. Вибирав і вантажив на віз. Скоро показалося, що віз перевантажив. Жид позичив йому свого коня і візок. Синюк вертав до Клобуків з двома, тяжко навантаженими возами.

В селі счинився великий рух. Все, що жило, бігло перед хату подивляти дзвін, про який всі гадали, що вже пропав. Похвалам і подякам не було кінця. Синюк цілі три дни розкладав у хаті свій крам, так богато було. Коли відчиниз крамницю, вона від рана до вечера була в облозі. Не лиш священик, з вдячности за дзвін, на який вже втратив був надію, приказав купувати у Синюка. До него ішли тепер також тому, бо знали, що у него є всьо, що кому треба. Гроші до його каси йшли як вода.

Одної днини, зачинивши крамницю, Синюк пішов до сусідки. Вона була якась сердита і його приходом не дуже втішилася. Зміркував се, отже не знав, як зачати розмову. А що смішно було прийти і мовчати, зачав своєю щоденщиною:

— Кажу вам сусідко, інтерес іде мені дуже добре...

— Я вам не завидую, — відрізала коротко.

— Маю тільки один клопіт. Молоду наймичку якось не личить брати до хати, старої не хочу мати. Раньше я сам варив собі. Тепер у мене тільки роботи, що на варення не маю часу. Від кількох днів їм лише хліб. Вже горлом не лізе.

Захмарене чоло вдови троха випогодилося. Була цікава, що далі скаже. Синюк тягнув далі.

— Як я лежав хорий, то ви помагали мені. Хто зна, чи тою вашою куркою не спасли мені життя? Поможіть мені і тепер. Ви і так варите що днини собі. Варіть і для мене. Я добре заплачу, ще ліпше подякую.

Чоло вдови знов захмарилося, вона крикнула люто:

— Ще того мені треба! Я вже й так на язиках бабів. Я лише раз була у вас сама, без свідків. Тоді, коли принесла вам той нещасний росіл. Баба, котра прийшла була зі мною, навмисне втікла і мене лишила саму з вами, щоби на мене нашептувати, що ось я і ви знаємося. Тепер всі баби в селі витирають собі мною писки. Щоби то було, як би я ще варила вам і як би ви що днини заходили до мене!

— Я мав би дуже добрий спосіб, яким усім бабам позатулював би ті погані писки. Але мій спосіб такий, що і ви мусіли би дати свою згоду.

— Мою згоду дам на все, щоби лиш перестали паскудити мене.

— Кажете так, бо не знаєте, що в мене на умі. Як би так ми обоє пішли і дали на заповіди...

Пішли і дали на заповіди. По заповідях прийшла решта. Синюк став назад такий, який був до смерти першої жінки. Вже мав на кого і для кого працювати. Очевидно, мусів завіщаннє скасувати, бо жінка була ще молода і він був не старий. Їх спільну працю треба було записати спільним дітям.

Кінець.